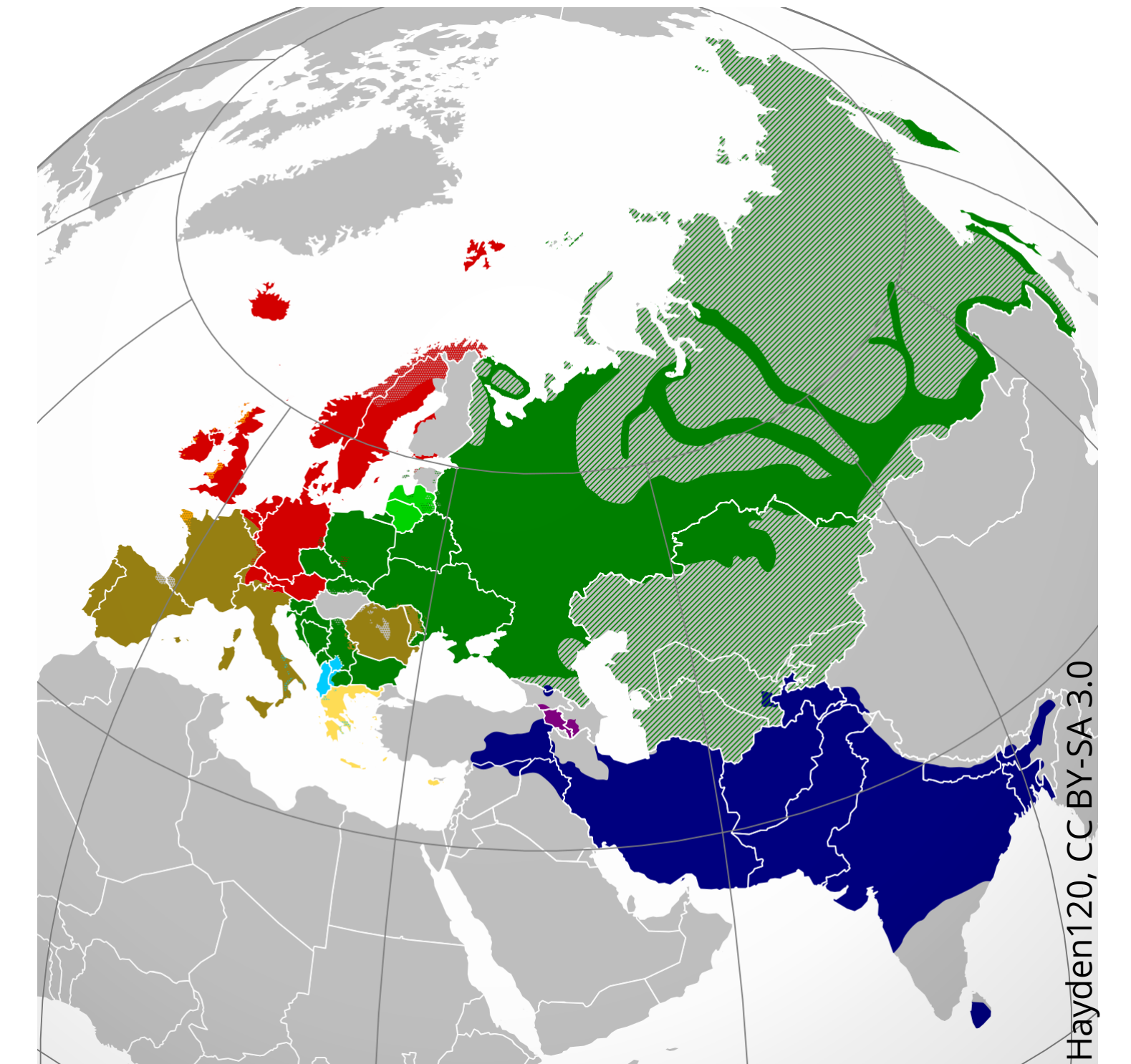

tapt rikdom

..... språk vi ikke lenger underviser i på UiO

Sammenlignende indoeuropeisk språkvitenskap

Alle studiespråkene på UiO, unntatt kinesisk, japansk, tyrkisk og arabisk, hører til den indoeuropeiske språkfamilien. Indoeuropeiske studier har historisk sett vært svært viktige for språkvitenskapen, og tidligere hadde UiO også fagpersoner som studerte disse språkene i sammenheng, både levende og utdødde språk. I indoeuropeisk språkvitenskap var oppgaven til å begynne med å finne ut så mye som mulig om selve urspråket urindoeuropeisk, som er så gammelt at det ikke finnes skriftlige kilder for det. Derfor må man rekonstruere det, og det gjøres for eksempel ved å se på lydendringer i språkene, fordi lyder endrer seg etter visse regelmessige lydlover. Det er også god hjelp i gamle språk, som sanskrit (se plakaten for hindi) og gotisk (se under). Senere forskning har konsentrert seg om å se på sammenhengene mellom de indoeuropeiske språkene i større detalj, med utgangspunkt i forskjellige hypoteser om hvordan språkene har utviklet seg.

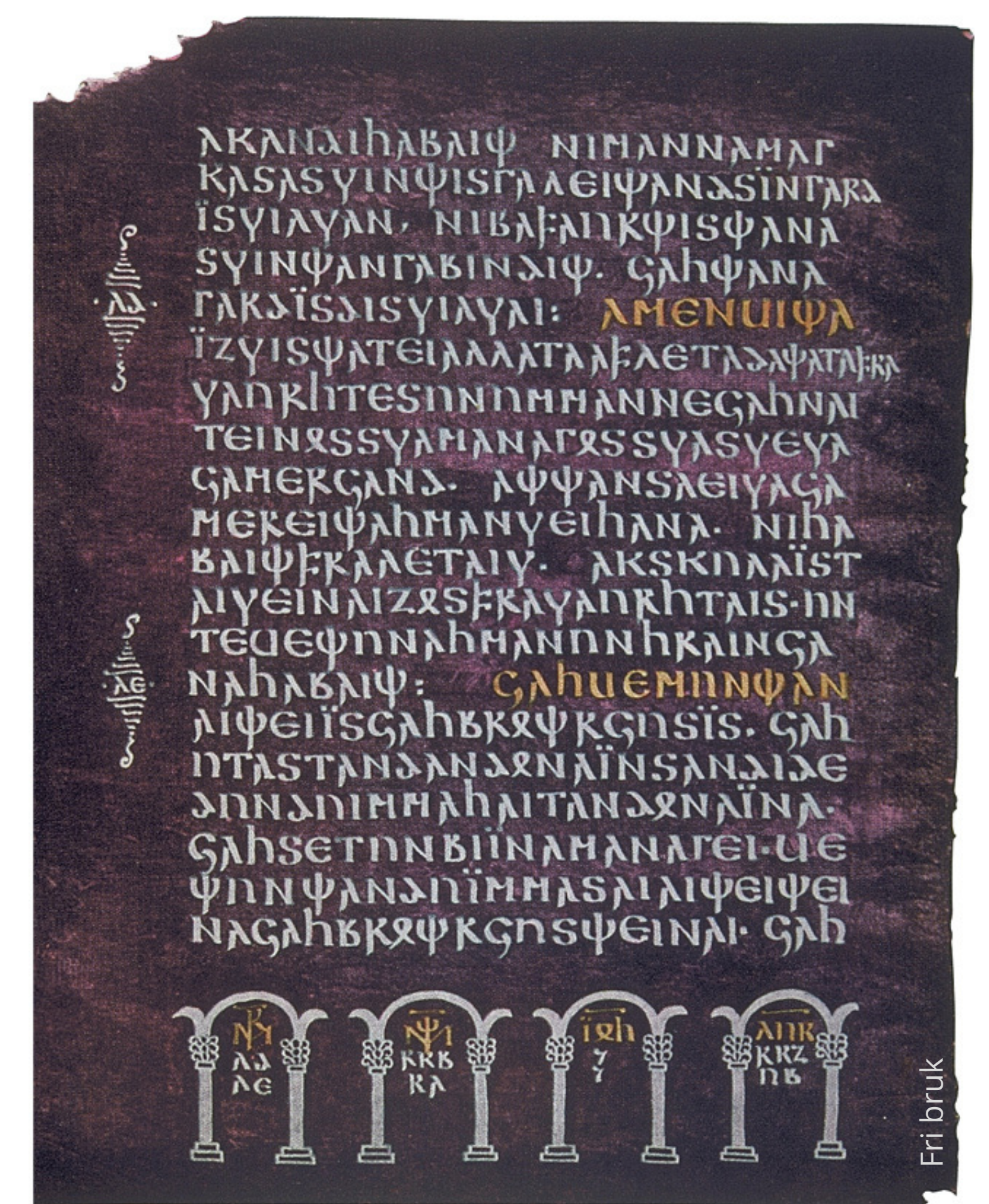

Utbredelsen av indoeuropeiske språk

Sammenlignende germansk språkvitenskap

Germanske språk er en gren av indoeuropeiske språk. De germanske språkene deles igjen i tre grener. De nordgermanske språkene er norsk, svensk, dansk, islandsk og færøysk. De vestgermanske språkene er engelsk, skotsk, tysk, lavtysk, nederlandsk og frisisk. Østgermansk er utdødd, men vi har tekst på det østgermanske språket gotisk, fra 300-tallet. Siden dette språket er så gammelt, har det vært viktig som kilde når vi skal rekonstruere de germanske språkene tilbake i tid. Men gotisk undervises ikke lenger på UiO, og vi har ikke lenger en professor i sammenlignende germansk lingvistikk.

Codex Argenteus – Sølvboken – er et manuskript fra 500-tallet som inneholder biskop Wulfilas evangeliebok fra 300-tallet, på gotisk. Det er skrevet på pergament, og sølvglansen i skriften har gitt boken navn. Boken ble laget til ære for Teoderik den store (454–526), konge over østgoterne og Italia, regent over vestgoterne. Teoderik (gotisk **biudareiks*, og stjernen viser at navnet er rekonstruert – det finnes ikke i skriftlige kilder) betyr 'folkekonge'. *Reiks* betyr 'konge', og vi kjenner det igjen i norsk *rike*. *biuda* betyr 'folk'. Gammelengelsk hadde også ordet *þeod* for 'folk', og derfor heter kongen av Rohan, i *Ringenes Herre*, *Théoden*. Tolkien visste hva han drev med. Enda nærmere oss, i norrønt og islandsk, finnes ordet *þjóð*, som betyr 'folk', og det samme gjør eldre nynorsk *tjod*. Til og med første del av adjektivet *tysk* har sine røtter i dette ordet – det urgermanske ordet var **þeudiskaz*.

Codex Argenteus, Carolina Rediviva-biblioteket (universitetsbiblioteket), Uppsala

Akkadisk, på Manishtushu-obelisken i Louvre

Semittisk språkvitenskap

Semittiske språk er en gren av den afroasiatiske språkfamilien. Disse språkene, for eksempel arabisk, hebraisk, tigrinja og amharisk, snakkes i Vest-Asia, Nord-Afrika og på Afrikas Horn. Vi underviser i arabisk på UiO, men semittisk språkvitenskap som overordnet felt har vi ikke lenger.

Akkadisk er et utdødd semittisk språk som ble snakket i Det akkadiske riket, området mellom Eufrat og Tigris i Mesopotamia, fra rundt 2300 år f.Kr. Språket ble skrevet med kileskrift, som de hadde overtatt fra sumererne. Den siste akkadiske teksten er fra det første århundret e.Kr., så språket var glemt i nesten to tusen år. Men i 1797 hadde kartografen Carsten Niebuhr med seg tilbake til Danmark nøyaktige avtegninger av kileskrift fra Persepolis (i dagens Iran), noe som førte til at man igjen greide å tyde akkadisk. I 2011 ble en akkadisk ordbok på 26 bind ferdigstilt, etter 90 års arbeid.

latvisk	litauisk	finsk	sanskrit	nygresk
islandsk	færøysk	samisk	koreansk	bulgarsk
hausa	fulfulde	urdu	hebraisk	rumensk

Vi tenner et lys og minnes disse språkene. Måtte de gjenoppstå på UiO.

Kristin Bech, Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk, UiO

Ordfestivalen

UNIVERSITETET I OSLO